

Endonezya Anayasa Mahkemesi'nin Bağımsızlığının, Tarafsızlığının ve Sorumluluğunun Sağlanması¹

*Prof. Dr. Moh. Mahfud **

I. Giriş

1945 Anayasası'nın 24. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi yargı erkini kullanan organlar arasında yer almaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin dört yetkisi ve bir görevi bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi aşağıda sayılan konularda açılan davaları ilk ve son derece mahkemesi sıfatıyla karara bağlama yetkisine sahiptir: (1) Kanunların 1945 Anayasası'na uygunluğu, (2) Anayasa'da belirtilen Devlet organları arasındaki yetki uyuşmazlıkları, (3) Siyasal partilerin kapatılması istemi, (4) Seçim uyuşmazlıkları. Bunların yanı sıra, Cumhurbaşkanı'nın ya da Cumhurbaşkanı vekilinin Parlamento tarafından suçlandırılması -impeachment- halinde, söz konusu uyuşmazlığı nihai karara bağlamak da bir görev olarak Anayasa Mahkemesi'ne verilmiştir.

2008 yılının 12 sayılı Kanunu, Anayasa Mahkemesi'ne yukarıda sayılan yetkilerin dışında yeni bir yetki daha vermiştir. Bu da bölge valilerinin seçimiyle ilgili uyuşmazlıkları karara bağlama yetkisidir. 2007 yılının 22 sayılı Kanunu ile bölge valiliği seçimlerinin de 1945 Anayasası'nın öngördüğü genel seçim sistemine uygun hale

¹ Türk Anayasa Mahkemesi'nin 48. Kuruluş Yıldönümü onuruna düzenlenen Uluslararası Sempozyum için hazırlanan bildiri.

* Endonezya Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Başkanı, Yogyakarta Endonezya İslam Üniversitesi (UII) Kamu Hukuku Profesörü.

getirilmesini müteakiben böyle bir değişiklik yapılması gerekmiştir. 2007 yılının 22 sayılı Kanunu yürürlüğe girmeden önce, bölge valiliği seçimleri 1945 Anayasası'nın 22. maddesinde öngörülen genel seçim sistemi dışında değerlendiriliyordu.

Anayasa Mahkemesi'ne verilen yetkiler ve görevler, devlet yönetiminin temel ilkeleri olarak benimsenen demokrasi ve insan haklarının korunması ilkelerinin hayata geçirilmesiyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. Anayasa Mahkemesi'nin kuruluş amacı da zaten Anayasa'ya ve Anayasa'da kabul edilen anayasal demokrasi ile yasama, yürütme ve yargı organları arasındaki "fren ve denge sistemi"ne etkinlik kazandırmaktır.

Anayasa Mahkemesi, bütün Endonezya halkı için adalet ve hakkaniyeti sağlamakla yükümlüdür. Anayasa Mahkemesi, 1945 Anayasası ile kendisine verilen yetkileri kullanırken ve görevleri yerine getirirken şeffaflık, açıklık ve hesap verebilirlik ilkelerine uygun olarak çalışmaktadır. Bu ilkelere uyulması, Mahkemenin kendisine verilen işlevi optimal bir şekilde yerine getirebilmesinde büyük önem taşımaktadır. Bütün bunların nihai amacı, kamuoyunun Anayasa Mahkemesi'ne güven duymasını sağlamaktır.

Anayasa Mahkemesi kendisine verilen işlevi yerine getirirken, iyi yönetim, bağımsızlık, şeffaflık, hesap verebilirlik ilkelerini uygulamaya çalışmaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin Endonezya'da adaletin ve hakkaniyetin tesisi için sergileyeceği performansta bu ilkeler belirleyici olacaktır. Endonezya'da bugüne kadar yargı sisteminin ortaya koyduğu kötü imajın silinmesi gerekmektedir. Bunun için de sadece mahkeme kararları değil, aynı zamanda yargı sisteminin hakimlere ve hakkını arayan bireylere sunduğu hizmetler de büyük önem taşımaktadır.

II. Bağımsızlığın ve Tarafsızlığın Sağlanması

Yargı organlarının otoritesi, karar verirken ne ölçüde bağımsız ve özgür olduğu hususu ile sıkı sıkıya bağlantılıdır. Anayasa Mahkemesi yargı yetkisini kullanırken sahip olduğu bağımsızlık ve serbesti sayesinde, Endonezya halkının adalet arayışındaki son ümidi, nihai başvuru adresi haline gelmiştir. Anayasa Mahkemesi,

mahkemelerin bağımsızlığı ilkesinin gereği olarak, kararlarını sadece kanunlara ve hukuka göre verir. Mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi, Anayasa Mahkemesi'nin titizlikle koruduğu bir ilkedir. Çünkü bu ilke demokratik anayasal devletin temelidir.

Endonezya Anayasa Mahkemesi'nin dokuz üyesinden üçü Cumhurbaşkanı, üçü Parlamento, üçü de Yüksek Mahkeme tarafından belirlenmektedir. Ancak, Anayasa Mahkemesi'ne üye atama yetkisi, bu makamlara Anayasa Mahkemesi'ne karışma hakkı vermez. Üyeler, üç farklı devlet erki tarafından atandıktan sonra bu organlarla hiçbir şekilde bağlantı kurmaksızın, bütün enerjilerini ve çabalarını Anayasa Mahkemesi'ne hasrederler. Bu nedenle, Anayasa Mahkemesi üyeleri her şeyden önce "devlet adamı" niteliğine sahip olmalıdır. "Devlet adamlığı", Mahkeme üyelerinin ulusal çıkarlara bağlı olması anlamına gelir. Ulusal çıkarlar, hukuka ve adalete öncelik vermeyi ve karar verirken bağımsız ve tarafsız kalabilmeyi gerektirir.

Mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi, 1945 Anayasası'nın 24. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre, yargı organları hukukun üstünlüğünü ve adaleti sağlamak amacıyla yargı faaliyetlerini serbestçe yürütmelidir. Anayasa Mahkemesi de kararlarını verirken yürütme ve yasama organlarından ya da medyadan etkilenmeden bağımsız davranmaya özen göstermektedir. Bu nedenle, Mahkeme'nin verdiği kararlar kimi zaman kamuoyunu tatmin etmese bile, genellikle davanın tarafları ve kamuoyu tarafından saygıyla karşılanmaktadır.

Anayasa Mahkemesi, bağımsızlığını korumak amacıyla Anayasa Mahkemesi Üyeleri İçin Etik Kurallar ve Anayasa Mahkemesi Görevlileri İçin Etik Kurallar şeklinde iki düzenleme yapmıştır. Bu kurallar, Endonezya Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'nin bağımsızlığını, tarafsızlığını ve hesap verebilirliğini sağlamak için gerekli disiplini sağlamayı amaçlamakta ve hangi hallerde hangi disiplin cezalarının uygulanacağını ortaya koymaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin bağımsızlığının sağlanmasında ve kararlarının uygulanmasında Genel Sekreterliğe ve Mahkeme

Kalemi'ne büyük sorumluluk düşmektedir. Genel Sekreterlik ve Kalem, başvuru sahiplerine ve ilgili taraflara sundukları hizmetlerde eşitlik, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine uygun olarak çalışmaktadırlar.

III. Bilgi ve İletişim Teknolojisi Temelli Bir Mahkeme

13 Ağustos 2003 tarihinde kurulan Endonezya Anayasa Mahkemesi, nispeten yeni kurulmuş olmasına rağmen, bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerinin hayat geçirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden geniş biçimde yararlanmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojisi kullanılarak kurulan e-Mahkeme, şeffaflık ve hesap verebilirlik açısından çok önemli bir işlev görmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojisinin kullanılması, olası müdahaleleri minimuma indirmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojisi sayesinde, mümkün olduğu kadar geniş bir kitlenin Anayasa Mahkemesi'ne erişimine imkan sağlanmakta; hesap verebilirlik ve şeffaflığın sağlanması açısından benimsenen hedefler bu şekilde hayata geçirilmiş olmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nce geliştirilen ve 11 Ağustos 2006 tarihinden bu yana işletilmekte olan Dava Yönetim Sistemi, Anayasa Mahkemesi'ne başvuru yapmak isteyenlere başvurularını elektronik ortamda yapabileceğine olanağı sunmaktadır. Bu sistemin Anayasa Mahkemesi henüz üç yaşında iken faaliyete girdiğine dikkat çekmekte yarar vardır. Dava Yönetim Sistemi, sadece Anayasa Mahkemesi'ne başvuru olanağı sağlamakla kalmayıp, isteyenlere İnternet üzerinden hukuki danışmanlık hizmeti de vermektedir. 17.508 adadan oluşan ve 222 milyon nüfusa sahip olan Endonezya'da, ülkenin başkentinde bulunan Anayasa Mahkemesi'ne ülkenin her tarafından ulaşılabilmesine olanak veren Dava Takip Sistemi çok önemli bir işleve sahiptir.

Adalete açık erişim sistemi, Anayasa Mahkemesi'nin oturumlarında da uygulanmaktadır. Mahkemenin kararları açıklanırken sadece tarafların değil oturuma katılan herkesin kararı dinleme hakkı vardır. Mahkeme salonuna yerleştirilen büyük ekranlar aracılığıyla, salonda bulunan herkesin kararı rahatlıkla

dinleyebilmesine olanak sağlanır. Kararın açıklanmasıyla birlikte, kararın bir nüshası davanın taraflarına verilir. Kararın açıklanmasından itibaren en geç on beş dakika içinde de, karar Anayasa Mahkemesi'nin İnternet sitesinde yayımlanır. Bu şekilde, kamuoyu ve basın organları Mahkemenin kararı hakkında bilgilendirilmiş olur. Kararların kısa zaman içinde yayımlanması, olası müdahalelerin önüne geçer. Kararın verilmesiyle yayımlanması arasında haftalar veya aylar geçmesi halinde esas karardan farklı bir metnin ortaya çıkma riski de bu şekilde önlenmiş olmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin İnternet sitesinin adresi www.mahkamahkonstitusi.go.id şeklindedir. İlgililerin siteye rahat erişimini sağlamak amacıyla iki dilde (Endonezce ve İngilizce) hazırlanan sitenin içeriği her geçen gün geliştirilmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin İnternet sitesinde Mahkemece verilen kararların yanı sıra, oturumlarla ilgili bilgiler, dava özetleri, Anayasa Mahkemesi'nce yapılan düzenlemeler ve Anayasa Mahkemesi'nden haberler de yer almaktadır. İnternet sitesindeki video görüntüleme olanağı sayesinde, uygun İnternet erişimine sahip olan herkes Anayasa Mahkemesi'nin oturumlarını canlı olarak izleyebilmektedir.

1. Elektronik Mahkeme (e-Mahkeme)

Modern ve güvenilir bir yargı organı olmayı amaçlayan Anayasa Mahkemesi, e-Mahkemeyi hızla ilerleyen bilgi ve iletişim teknolojisini kullanarak sürekli biçimde geliştirmektedir. Anayasa Mahkemesi'nce sunulan elektronik ortamda dava dilekçesi verme olanağı ve Dava Takip Sistemi hizmeti, Endonezya'daki geleneksel yargılama usullerinden radikal biçimde ayrılmaktadır. 2009 yılında elektronik ortamda açılan dava sayısı 80'dir.

Elektronik Mahkemenin sunduğu hizmetlerden biri olan Dava Takip Sistemi sadece dava açma olanağı vermekle kalmayıp, ilgililerin davanın seyri hakkında bilgi almasına da olanak sunmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojisi kullanımı, halkın mahkemeye erişimi açısından büyük kolaylık sağlamaktadır. Elektronik Mahkeme kapsamında geliştirilen programlardan bazıları şunlardır: (1) Elektronik Başvuru Yönetimi Bilgi Sistemi, (2) Kişisel

Yönetim Bilgi Sistemi, (3) Bütçe Planlama ve Gerçekleştirme Yönetimi Bilgi Sistemi, (4) Elektronik Dava Takip Bilgi Sistemi.

2. Mahkeme Kayıt Sistemi

Anayasa Mahkemesi'nin bütün görüşmeleri, Mahkeme Kayıt Sistemi adı verilen bir sistemle kayıt altına alınmaktadır. Anayasa Mahkemesi tarafından geliştirilen bu sistem, Mahkeme görüşmelerinin kaydedilmesine, görüntülü ve sesli veri şeklinde saklanmasına, dijital formata aktarılmasına ve deşifre edilerek baskıya hazır hale getirilmesine olanak vermektedir.

Mahkeme görüşmelerinin kayıt altına alınmasında bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması, arşivleme ve deşifre çalışmaları için büyük önem taşımaktadır. Bir yandan bu kayıtlar; Mahkemenin vereceği nihai karardan önce bir tür arşiv işlevi görecektir ve davanın seyri hakkında Mahkeme üyelerine bütüncül/eksiksiz bilgi sunacaktır. Diğer yandan; görüşmelerin deşifre edilmesi sayesinde, davanın taraflarına görüşmeler hakkında ayrıntılı bilgi vermek mümkün olabilecektir. Bu kayıtlar, Mahkemenin nasıl çalıştığı konusunda herkese şeffaf bir bilgi sunmaktadır.

3. Video Konferans

Anayasa Mahkemesi, kurulduğu günden bu yana paydaşların Mahkeme'ye erişimi ve şeffaflık sorunlarına etkin bir çözüm bulma çabası içinde olmuştur. Burada karşımıza çıkan sorunlardan biri, ülkenin farklı bölgelerindeki veya yurt dışındaki tarafların Mahkeme'ye katılımının sağlanması konusudur. Anayasa Mahkemesi Jakarta'da bulunmaktadır; dolayısıyla Jakarta'ya uzak bölgelerde oturan kişilerin Mahkeme oturumlarına kişisel olarak katılmaları her zaman mümkün olmayabilir. Aynı şekilde, bazı davalarda görüşüne başvurulması gereken bilirkişiler, yurtdışında yaşıyor olabilir. Anayasa Mahkemesi'ne göre, bu tür mesafe ve ulaşım sorunları ilgili kişilerin Anayasa Mahkemesi oturumlarına katılmasına engel teşkil etmemelidir.

Öte yandan, özellikle seçim uyuşmazlıklarında Anayasa Mahkemesi'nin hızlı karar alması gerekmektedir. 2009 yılında Anayasa Mahkemesi'ne getirilen seçim uyuşmazlığı sayısı 657'dir;

Anayasa Mahkemesi bu uyuşmazlıkları en geç otuz işgünü içinde karara bağlamak zorundadır.

Anayasa Mahkemesi, yukarıda işaret edilen sorunlara bir çözüm bulmak amacıyla video konferans sistemini kullanmaya karar vermiştir. Bu şekilde, ilgili kişiler Mahkeme salonuna bizzat gelmeksizin oturlara katılabilmektedir. Halihazırda Endonezya'dan 34 (otuz dört) üniversiteyle video konferans ağı kurulmuş bulunmaktadır.

2009 yılından bu yana kullanılmakta olan video konferans sistemi sadece ilgili kişilerin Mahkeme oturumlarına katılmasını sağlamak amacıyla değil, eğitim amacıyla da kullanılmaktadır. Video konferans sistemiyle ülkedeki Hukuk Fakülteleri arasında online seminerler düzenlenmekte, Anayasa Mahkemesi üyeleri Endonezya'daki hukuk öğrencilerine dersler vermektedir.

IV. Sorumluluk

Yargı erkini özgür ve bağımsız olarak kullanan organlardan biri olarak Anayasa Mahkemesi'nin devlet yönetimi alanında anayasal otoritesini etkin biçimde sağlayabilmesi için yerine getirmesi gereken kimi sorumluluklar vardır. Anayasa Mahkemesi'nin sorumlulukları Mahkeme'ce kabul edilen Vizyon ve Misyon tanımında ortaya konulmuştur.

Vizyon: Ulus ve devlet düzeyinde yüksek seviyeli bir yaşama ulaşmak amacıyla anayasal ve demokratik devlet ilkelerinin hayata geçirilmesi için Anayasa'nın uygulanması.

Misyon: 1. Anayasa Mahkemesi'ni modern ve güvenilir bir yargı organı haline getirmek.

2. Endonezya'da bir Anayasa bilinci ve anayasal farkındalık kültürü oluşturmak.

Yukarıda ifade edilen Vizyon ve Misyon tanımından hareketle, gerek bir kurum olarak Anayasa Mahkemesi'nin, gerekse kişisel olarak Anayasa Mahkemesi üyelerinin başlıca iki sorumluluğundan söz edilebilir. Bunlardan birincisi, önüne gelen uyuşmazlıkların

karara bağlanması; ikincisi de Endonezya'da bir anayasal farkındalık kültürü oluşturulmasıdır.

Anayasa Mahkemesi üyeleri ülkedeki en iyi yurttaşlar arasından seçilmektedir. Mahkeme üyelerinin seçimiyle ilgili kanun hükmüne göre; üyeler sağlam karakter sahibi, dürüst, adil kişiler olmalı, devlet adamı niteliğine sahip olmalı, Anayasa ve Devlet yönetimi alanında deneyimli olmalıdır. Anayasa Mahkemesi üyeleri kendilerine gelen davaları incelerken ve karara bağlarken Meslek Ahlakı İlkelerini gözetmek zorundadır. Endonezya Anayasa Mahkemesi'nin, Yargı Mesleğine İlişkin Bangalore İlkeleri'nden esinlenerek kabul ettiği Meslek Ahlakı İlkeleri şunlardır: Bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlük, ilkelilik, eşitlik, yetkinlik, çalışkanlık ve meslek ahlakına sadakat gelmektedir. Anayasa Mahkemesi üyelerinin bu sayılan ilkelere bağlı kalması, tarafların müdahale veya karışma ihtimalini ortadan kaldırmakta ve Mahkeme üyelerinin kendilerine verilen görevleri hakkıyla yerine getirmesine olanak tanımaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin bir kurum olarak üstlendiği sorumluluklar da iyi yönetimin ilkeleri çerçevesinde yerine getirilmektedir. Anayasa Mahkemesi bunun için Kaliteli Mahkeme İçin Uluslararası Çerçeve belirtilen ilkeleri hayata geçirmeye çalışmaktadır. Önceki bölümlerde anlatılan mekanizmaların, sistem ve usullerin tamamı Uluslararası Çerçeve İlkelerde sayılan şu yedi alanda mükemmelliği sağlamayı amaçlamaktadır: (1) Mahkeme Yönetimi ve Liderlik, (2) Mahkeme Politikaları, (3) İnsani, Maddi ve Mali Kaynaklar, (4) Mahkeme Usulleri, (5) Müşteri İhtiyaçları ve Müşteri Tatmini, (6) Ucuz ve Erişilebilir Mahkeme Hizmetleri ve (7) Kamuoyu Güveni.

Yukarıdaki ilkelerin hayata geçirilmesiyle, Anayasa Mahkemesi'nin adalet ve hukuki kesinlik kavramlarına uygun kararlar vermesi amaçlanmaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin bir diğer sorumluluğu da prosedürel (usulî) hukukla yetinmeyip gerçek adaleti tesis etmesidir. Bir başka deyişle, Anayasa Mahkemesi kendisini kanunlarda ve diğer hukuki metinlerde yazılı olan şekli kurullarla sınırlamamalı; "maddi" anlamda adaleti sağlamaya çalışmalıdır. Maddi anlamda adaleti sağlamak için kimi zaman

mevcut usul kurallarını çiğnemek gerekebilir. Bu konu Anayasa Mahkemesi'nin Endonezya halkının gözünde adaletin son hamisi olarak taşıdığı sorumluluğu ortaya koymaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin ikinci misyonu olarak kabul edilen "Anayasa bilinci ve anayasal farkındalık oluşturulması" konusunda ise, kurumlar arası işbirliği programları ve etkinlikleri düzenlenmektedir. Anayasa Mahkemesi ile Yüksek Mahkeme, Danışma Meclisi, Millet Meclisi, Bölgesel Temsilciler Meclisi, Başsavcılık, Polis, Merkezi Seçim Komisyonu ve Seçim Denetim Kurulu arasında yapılan işbirliği programları buna örnek gösterilebilir. Anayasal farkındalık oluşturmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı ve Endonezya'daki 34 (otuz dört) üniversiteyle işbirliği yapılmaktadır. Bu çerçevede, ilkokuldan liseye kadar ders kitaplarında Anayasa Mahkemesi'nin faaliyetlerine yer verilmiştir; bütün Hukuk Fakültelerinin müfredatına Anayasa Yargısı dersi konulmuştur.

Anayasa Mahkemesi, "Mahkeme'nin dostları"yla, yani bu konuda çalışan akademisyenlerle de iyi ilişkilere sahiptir. Hukuk alanında, özellikle Anayasa Hukuku alanındaki araştırmalar desteklenmekte, yayınlar yapılmakta, çeşitli seminerleri, kongreler, çalışma toplantıları düzenlenmekte; devlet yönetiminin güncel sorunlarına ilişkin olarak derinlikli tartışmalar tertip edilmektedir. Mahkeme binasındaki modern kütüphane halka açıktır. Bu kütüphanede Ulusal ve Bölgesel yönetimlerce çıkarılan bütün kanunları ve düzenlemeleri bir araya getiren bir de Hukuki Bilgi Merkezi bulunmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin matbaasında Mahkeme'nin faaliyetlerine ilişkin yayınların yanı sıra dergiler ve akademik eserler de yayımlanmaktadır. Elektronik ortamda yayın yapan Mahkeme TV ve Mahkeme Radyo, Endonezya'nın her köşesine ulaşabilecek şekilde, canlı yayınlar veya diğer yayınlarla, bir anayasal farkındalık oluşturma amacına hizmet etmektedir.

Görüldüğü gibi, Anayasa Mahkemesi'nin öncelikli işlevi kendisine gelen uyuşmazlıkların karara bağlanması olmakla birlikte,

Mahkeme'nin sorumlulukları bununla sınırlı değildir. Anayasa Mahkemesi, asli işlevine zarar vermemek kaydıyla yürüttüğü çok çeşitli faaliyetlerle Endonezya'da bir anayasal farkındalık oluşturmaya çalışmaktadır. Bu faaliyetlerde hedef kitle sadece akademisyenler veya hukuk öğrencileri değildir. Ulusal yönetimden ve bölgesel yönetimlerden kamu görevlileri ve daha da genel bir yaklaşımla bütün Endonezya halkıdır.

V. Sonuç

Anayasa Mahkemesi, kuruluşunun üzerinden çok uzun bir zaman geçmemesine rağmen Endonezya halkı için bir adalet kapısı haline gelmiştir. Anayasa'nın, demokrasinin ve insan haklarının korunmasına yönelik olarak yaptığı faaliyetler genellikle olumlu yankı bulmaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin 2009 yılında ulusal ölçekte çeşitli üniversitelerden, hükümet kuruluşlarından ve kitle iletişim araçlarından aldığı toplam 12 adet "En İyi Kurum" ödülü bu güvenin bir ifadesi olarak görülmelidir.

Anayasa Mahkemesi'nin ulaştığı başarıda Mahkeme'nin bağımsızlığı ve tarafsızlığı büyük rol oynamıştır. Bu nedenle, Mahkeme'ce verilen kararlar genellikle taraflarca saygıyla karşılanmaktadır. Mahkeme üyelerinin bağımsız ve tarafsız olarak çalıştığına ve Mahkeme üyelerini kimsenin hiçbir şekilde etki altında bırakamayacağına duyulan inanç da Mahkeme'nin saygınlığını arttırmaktadır. Endonezya Anayasa Mahkemesi çölde bir vaha gibi görülmektedir. Mahkeme'nin bugüne kadar sergilediği performans insanlarda, gelecekte Anayasa'nın ve demokratik sosyal ilkelerin hayata geçirilmesi yönünde bir umut ışığı doğmasına neden olmuştur.

Uluslararası düzeydeki ilişkilere gelince; Endonezya Anayasa Mahkemesi birçok ülkenin Anayasa Mahkemeleriyle yakın işbirliği yapmaktadır. İşbirliği anlaşmalarının sayısı her geçen gün artmaktadır. Örneğin, Endonezya Anayasa Mahkemesi (Mahkamah Konstitusi) ile Türk Anayasa Mahkemesi arasında personel değişim programı uygulanmıştır. Bu programda, Mahkeme personelinin diğer Mahkemelerin deneyimlerinden yararlanması

amaçlanmaktadır. Endonezya Anayasa Mahkemesi ayrıca Dünya Anayasa Yargısı Konferansı ve Asya Anayasa Mahkemesi Üyeleri Konferansı gibi çeşitli uluslararası toplantılara katılmıştır. Venedik Komisyonu'na da üyedir.

Endonezya Anayasa Mahkemesi 2010 yılının Temmuz ayında Jakarta'da düzenlenecek olan 7. Anayasa Mahkemesi Üyeleri Konferansı'na ev sahipliği yapacaktır. Bu Konferans'ta Asya Anayasa Mahkemeleri ve Eşdeğer Kurumlar Birliği'nin resmen kurulması planlanmaktadır. Birliğin kurucu üyeleri arasında yer alan Endonezya Anayasa Mahkemesi'nin farklı ülkelerdeki devlet yönetimi usullerine ilişkin olarak bilgi ve deneyim paylaşımında öncü rol üstlenmesi beklenmektedir.

Endonezya Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'nin yargı bağımsızlığı, tarafsızlığı ve sorumluluğu konularına ilişkin olarak kabul ettiği ilkeleri ve yaptığı uygulamaları konu alan kısa sunumumu bu şekilde sonlandırmak istiyorum. Kuşkusuz, henüz genç bir kurum olan Endonezya Anayasa Mahkemesi başka ülkelerdeki Anayasa Mahkemelerinin ve benzeri kurumların başarılı uygulamalarından da yararlanarak, bu üç ilkenin hayata geçirilmesi konusunda kendisini geliştirmeye devam edecektir.

Anayasa Mahkemesi'nden beklenen, kendisine verilen şu beş işlevi hakkıyla yerine getirmesidir: (1) Anayasanın bekçiliği, (2) Anayasa'nın nihai yorumu, (3) Demokratik ilkelerin bekçiliği, (4) Bireylerin anayasal haklarının korunması, (5) İnsan haklarının korunması.